

E. Piasecki Harce jako doniosły środek...

44591

CZYTELNIA
Z. PIASECKIEGO

2637
Odbitka z „Ruchu”, 1913, s. 9.

Harce jako doniosły środek kształcenia cielesnego.

Referat odczytany na Sekcji III Kongresu międzynarodowego kształcenia cielesnego w Paryżu, 1913 r.

Panie Prezesie, Panie i Panowie!

Harce — pomysł genialny jen. Baden-Powell'a — od chwili swych narodzin w r. 1908 święcą w świecie cywilizowanym niesłychane tryumfy. Niema najmniejszej wątpliwości co do ich roli doniosłej jako czynnika wychowawczego wogóle. Jednak, uznając wartość ich w zakresie wychowania moralnego, wychowania społecznego czy narodowego (wyrabianie dobrych obywateli) tudzież usprawnienia wojskowego, niewszędzie rozumieją należyście doniosłość ich wpływu na stronę cielesną wychowanków.

Uwagi, które dotyczą tej właśnie strony, oparto na doświadczeniu zaledwie dwuletnim, gdyż dopiero w r. 1910 powstały u nas pierwsze drużyny harcerzy: okres to wprowadzie

44591

któtki, lecz dający pole obszerne do obserwacji nad znaczną liczbą osobników obu płci, różnego wieku i rozmaitych warstw społecznych.

Drogie dla każdego polaka tradycje rycerskie bywały zawsze pobudką dążenia potężnego do organizacyi wojskowych wśród naszej młodzieży szkolnej. Po utracie niezawisłości niewaliśmy „bataliony uczniowskie“, jawne lub tajne, zależnie od stopnia pozostawionej nam swobody. Innym ruchem, który uważać należy za zwiastuna harców, był niewątpliwie ruch etyczny, reprezentowany szczególnie przez koła uczniowskie przeciwalkoholowe, powstające na modłę *Band of Hope*. Padłszy na takie podłoże, ziarno reformatora angielskiego nie mogło nie wydać rychło dobrych plonów. W zaborze austriackim (gdzie jedynie mogą rozwijać się swobodnie stowarzyszenia rzeczono) liczymy obecnie do 3000 harcerzy zorganizowanych w czterdziestu miejscowościach, chociaż naogół zachowywaną jest wielka oględność w przyjmowaniu członków, ażeby utrzymać wysoki poziom zrzeszenia pod każdym względem.

Poczynione przezemnie obserwacje na ten temat rozpoczną od wycieczek szkolnych. W tym dziale kształcenie cielesne czyni stałe postępy w większości szkół naszych. Jednak w miastach, których okolice są pozbawione osobliwości przyrody, pomników dziejowych i t. p., szybko się wyczerpuje program wycieczek i nader trudnem się staje utrzymanie w tej mierze gorliwości trwałej uczestników. Tutaj właśnie stają do walnej pomocy harce. Rozmaitość nieskończona ich ćwiczeń umożliwia uczniom czynienie bodaj codziennych wycieczek do tych samych miejscowości i korzystanie stałe ze świeżego powietrza pól i lasów. Inną zdobyczą osiągniętą przez tę nową metodę na rzecz starej instytucyi wycieczek szkolnych, jest wprowadzenie ściśle zasady samopomocy: uczeń zabiega tu stale o przygotowanie sobie posiłku, rozłożenie namiotu, słowem — nawyka do polegania na własnych siłach. Przez to nawet stają się łatwiejsze i mniej kosztowne wycieczki dalsze. Ale co najważniejsza, że stają się też one zbawienniejszemi dla zdrowia młodzieży, która świetnie zaprawia się przez życie obozowe. Idealnym typem tego rodzaju była urządzona zeszłych wakacyi wycieczka drużyny harcerzy, którzy przez ciąg 4 tygodni chodzili po obszarach

leśnych Karpat wschodnich, spotykając ludzi nie częściej jak raz na tydzień.

Gry na wolnem powietrzu ¹⁾, podobnie jak zresztą wszędzie, znalazły u nas rozpowszechnienie szerokie w wielu miastach, szczególnie zaś tam, gdzie założono „parki Jordana“. Co jednak czynić, gdzie marzyć nie można o dostarczeniu chłopcom zwykłego do gier boiska? Temu zaradzić mogą również gry harcowe, nader różnorodne, o wielkiej wartości wychowawczej i dające się zastosować na jakim bądź terenie. Uznając wielkie zalety gier sportowych, nie radziłyśmy zastąpić ich w zupełności przez gry harcowe, a jednak wyznać trzeba, że usunięcie tych ostatnich z oczu tłumu widzów przemawia na ich korzyść ze stanowiska wychowania moralnego. Nadto i pod względem cielesnym jest pożytecznem usunięcie zbytniego współzawodnictwa, prowadzącego do częstych i dla zdrowia szkodliwych nadużyć.

To samo oczywiście da się powiedzieć o rozmaitych sportach ruchowych. Harce zresztą i pod innym jeszcze względem są pożyteczne w wychowaniu cielesnem, rozwijając zdolności praktyczne. Wobec tego np. wiosłarz siądzie raczej do łodzi rybackiej aniżeli do „wyścigowej“, skoczek czy piechur woleć będą bieg naprzekąd od starannie utrzymanej bieżni. Stąd wynika, że atleta pod wpływem harców nabiera większej wartości pod względem społecznym.

Owa dążność reformatorska harców przenika nawet do gimnastyki szkolnej. Harcerz nie poprzestaje na ćwiczeniu w szkole, lecz wykonywa ruchy łatwiejsze codziennie, w domu czy obozie. Pozatem, dzięki tej dążności użytkowej i higienicznej, harce stoją bliżej gimnastyki szwedzkiej aniżeli systemu Jahna-Amorosa.

Podobnie, jeżeli traktować będziemy kształcenie cielesne ze stanowiska usprawnienia wojskowego, harce muszą zwrócić na się uwagę naszą jako jeden z najpotężniejszych środków w tej mierze. Zamiast ciągłych przeglądów, stanowiących ujemną stronę batalionów szkolnych, mamy tu zaprawę do zmęczenia

¹⁾ Obacz broszurę moją: „Les écotés polonaises“, Lwów, 1910, oraz referat odczytany na III kongresie międzynarodowym higieny szkolnej w Paryżu 1910, w sprawozdaniu z tegoż.

i niepogody, sztukę polegania na sobie, wreszcie rozwój zdolności postrzegawczych i wnioskujących, a więc wszystko, co jest najpotrzebniejszym dla przyszłego żołnierza.

Przejdźmy teraz do kolonii letnich, uważanych dziś za jeden z najpotężniejszych środków kształcenia cielesnego nie tylko działy chorowitej ale też osobników krzepkich. Oto harcerze nasi nie omieszkali — obok kolonii już istniejących — stworzyć szeregu obozów wakacyjnych. A zdołali osiągnąć to w sposób najoszczędniejszy, gdyż wydatki utrzymania znakomicie się zmniejszyły przez dobroczynną dla zdrowia pracę w polu i lesie. Dodać należy, iż i wyniki, osiągnane w nich, są lepsze, aniżeli na koloniach zwykłych, a to właśnie z powodu hartującego przebywania w namiocie.

Trudnym jest do osiągnięcia ideał wychowania cielesnego, głównie z powodu braku życia higienicznego, stałego zatruwania ustroju i różnych wybryków, czego młodzież staje się tak często ofiarą. Pod tym względem harce przez ciąg dwuletniego u nas istnienia działały więcej, aniżeli wszelkie zakazy i wymówki rodziców i nauczycieli. Pozatem wstrzeźliwość od tytoniu i wyskoku, wymagana nie tylko od uczniów ależ też od ich kierowników, wywiera wpływ zbawienny nawet na tych, co nie mogą bezpośrednio z harcerstwa korzystać.

W myśl tych korzyści, jakie zdołano przewidzieć w harcach i które w zupełności potwierdziło osiągnięte doświadczenie, harcerstwo polskie powstało pod znakiem Związku towarzystw gimnastycznych polskich, co zresztą nie pozostało bez wpływu dobroczynnego i na samych sokołów.

Dr. Eug. Piasecki.

Lwów.

Druk, M. Radzickiego, Warszawa Wspólna № 47a.

**Biblioteka Główna Akademii
Wychowania Fizycznego w Poznaniu**

AWF0009884